

KÖRNYEZETVÉDELMI LEXIKON. Főszerk.: Láng István (Akadémiai Kiadó 1993. Bp.)

Nem szokatlan a kiadótól, hogy igen nagy fába vágta a fejszéjét. Gondoljunk csak például Szentágotthai János Anatómiai atlaszára, Jávorka-Csapody Iconographiájára vagy Simonyi Károlynak A fizika kultúrtörténete című munkájára, melyeket a kiadó némi átdolgozás után a nagy sikerre való tekintettel már többször is megjelentetett. (A sort persze folytathatnánk tovább.) Ezek a tények mindenképpen a kiadó szerkesztőit dicsérik, akik jó ráérzéssel választják ki azokat a témaköröket, amelyek még hiányoznak az iskolák, a könyvtárak, a felsőfokú intézmények és a szakemberek könyvespolcairól, s hovatovább még időtállóak is. Ilyen az elmúlt év novemberében megjelentetett kétkötetes Környezetvédelmi lexikon is, ami páratlanul gazdag ismeretanyagával egyedülálló kezdeményezés a világon. (Nem véletlen, hogy licensze iránt az Amerikai Egyesült Államok, Anglia, Japán, Spanyolország és Németország is érdeklődik.)

A lexikonban összesen tízezer címszó van, melyek általában 10–20 sor terjedelműek. Megtalálható benne szinte minden környezeti és természetvédelemmel kapcsolatos fontosabb információ. Például a környezetvédelemmel összefüggő biológiai, ökológiai, egészségügyi, mezőgazdasági és műszaki ismeretek, a levegő-, víz- és hulladékgazdálkodási témakörök, valamint az ezekkel összefüggő jogi és közgazdasági ismeretek is. A több mint ezer oldalon a természetvédelem is rangos helyet kapott: a szerzők bemutatják (színes képekkel is illusztrálják) hazánk összes védett természeti értékeit, a védett növény- és állatfajokat és barlangjainkat, de olvashatunk benne a nagyobb ökológiai katasztrófákról, a világ híres nemzeti parkjairól és még sok egyébéről. Nem maradtak ki a lexikonból sem a környezet-termesztvédelmi mozgalmak, szervezetek, sem az e területen munkálkodó vagy munkálkodott jeles hazai és külföldi szakemberek sem.

A közel 180 szakértő összehangolt munkája révén négy év alatt sikerült nyomda alá rendezni a köteteket. Az erőfeszítés láthatóan nem volt hiábavaló, mert esztétikus, gazdag tartalommal és illusztrációval megtöltött lexikont kínál az Akadémiai Kiadó a környezet- és természetvédelem iránt érdeklődőknek.

SZUROVY GÉZA: A kőolaj regénye (Hírlapkiadó Vállalat, Budapest, 1993.)

Kőolaj... áldás vagy átok? E szavakkal indul a „regény”, melynek olvasója végigkövetheti a folyékony arany ellentmondásokkal teli útját az emberi történelemben. Forradalmat indított el az iparban, a közlekedésben, véres háborúkat vívtak érte, gazdasági válságok és fennállások okozója, kőolajszármazékoktól szennyezett a víz, a légkör, ugyanakkor mozdulni sem tudnánk nélküle. Léte országokat tett gazdaggá, hiánya másokat szegényre. És tudjuk, hogy egyszer, a belátható jövőben elfogy. Mi ez, ha nem regény! Tudományos-műszaki-gazdasági-politikai-kultúrtörténeti regény, melynek igazi szereplői is vannak. Megismerkedhetünk pl. Edwin Drake-nel, a tekintélytisztelt okán ezredessé kinevezett nyugalmazott vasutasnak a történetével, aki 1859-ben a pennsylvaniai Titusville-ben az első igazi olajkutató fúrta. Kiderül, mi köze a 42 gallonos heringeshordónak a kőolaj egyik ma is használt mértékegységéhez, a barrelhez. Képet kapunk a nagy olajdinasztiák megszületéséről, Rockefellerokról, Morganokról, vagy megtudhatjuk, miként lett a kis kagyló-csiga-korallkereskedő fia vállalkozásából a világ egyik vezető olajcége, a Shell. A történet Oroszországban folytatódik, Bakuban, ahol pl. a Nobel-család sarjai is munkálkodtak az olajkincs felderítésén. Aztán egy másik ismert név: ki gondolná, hogy Reuternek, a ma is virágzó hírügynökség tulajdonosának is volt köze a perzsi olaj kutatásához. Más kérdés, hogy ő nem talált. Találtak viszont mások, így pl. hazánk fia, Böckh Hugó is, aki részt vett az iraki és az iráni kőolajtároló szerkezetek geológiájának kutatásában.

Megjelenik a piacon az addig használatlan benzín, nyomában az autók, a repülőgépek és persze a háborúk. Ki tudja ma már, hogy 1914 szeptemberében az mentette meg Párizst a német előrenyomulástól, hogy 3000 taxin szállították a francia utánpótlást a frontvonalra.

Külön regény a magyar kőolajkutatás története. A könyvben két fejezetet kap, de a szerző ígéri (reméli), megíratik egyszer külön kötetben az is. S ha már a szerző került szóba, nagy örömünkre szolgál olyan könyvet ajánlani, melynek írója nemcsak

a kőolajkutatásban töltött el több mint fél évszázadot, hanem lapunknak is több mint ötven éve rendszeres szerzője (s ezért egyik Szily Kálmán-emlékermesünk is). Szurovy Géza azon kevesek közé tartozik, akik ismert és elismert szakember létükre pontosan tudják, mit és hogyan kell adagolni a szakmából, hogy hiteles maradjon, ugyanakkor a kívülálló is pontosan értse, sőt, élvezze írásait. Könyvéből ezúttal kedvesen állónak főleg a kuriózumokat ragadtam ki, de meggyőződésem, nem unatkozik majd az sem, aki a sztorik mellett a geológiai, gazdasági, politikai részletekben kíván elmélyedni.

(N. G.)

PETER ANDERSON: Alkoholproblémák és kezelésük. (Az Egészségügyi Világszervezet Európai Regionális Központja kiadványa alapján, Literatura Medica, Budapest, 1993.)

A könyv az Egészségügyi Világszervezet (WHO) által kiküldött három, az alkoholbetegségek keletkezésével, hatásával és kezelésével foglalkozó bizottság jelentésén alapul. E munka jellegénél fogva elsősorban áttekintő, számos statisztikai adat, felmérési eredmény, javaslat szerepel benne. Érdekessége, hogy összehasonlításokat tartalmaz nyugat-európai országok között, pl. a fogyasztás mennyisége és megoszlása, az egészségkárosodás mértéke, a társadalmi hatások tekintetében. A szerző elemzi az alkoholfogyasztás kialakulását, annak egyéni, biológiai, családi és szociológiai hátterét. Kiderül pl., hogy összességében a közepes és nagyivók által okozott társadalmi kár jelentősen meghaladja a szó szerint vett iszákosok által okozott káros hatásokat mértékét. Ez a tanulság megmutatkozik a diagnosztikai és terápiás fejezetekben is. A WHO szemléletmódját a kiegyensúlyozott és sokoldalú alkoholpolitika híve: javasolja, hogy a hangsúlyt a megelőzés felé kell eltolni, másrészt az egyéni, családi, mikroszociális és ösztársadalmi tényezők súlyát az orvosi alap- és szakszolgálatával egyenlőnek tekinti. A könyv átfogó képet ad a diagnosztikai megközelítésekről és az európai országokban alkalmazott orvosi és szociális terápiákról. Említést érdemel azoknak a társadalmi kezdeményezéseknek az áttekintése, amelyek segítenek az alkoholizmus hátterében húzódó szociális és társadalmi kérdések megoldásában. A könyvet alkoholológusoknak, szociális munkásoknak, pszichológusoknak, mentálhigiénés szakembereknek ajánljuk elsősorban.

—s, gy—

az élő világért

c-a

